

Modele profilowania kryminalnego.

Problematyka komparatystyczno-metodologiczna

Streszczenie

Przedmiotem rozprawy doktorskiej jest analiza problematyki metodologicznej profilowania kryminalnego. Profilowanie kryminalne jest techniką śledczą wspomagającą wysiłki policji w wykrywaniu sprawców przestępstw, polegającą na wyciąganiu wniosków na temat cech sprawcy takich jak jego osobowość, wzorce zachowań, procesy motywacyjne, etc. Pomimo, iż jest ono szeroko stosowane przez organa ścigania w krajach anglojęzycznych ciągle boryka się z problemem niewystarczających podstaw naukowych na poparcie swych tez. Znane są przypadki prób wprowadzania tego rodzaju dowodu na salę rozpraw na całym świecie, zwłaszcza w poszlakowych procesach kryminalnych. Większość z tych profili jednak nie zyskuje mocy dowodu i jest odrzucana przez sądy apelacyjne (na podstawie standardów Frye'a czy Dauberta w Stanach Zjednoczonych).

Profilowanie kryminalne nieznanego sprawcy przestępstw jest szeregiem czynności, wykonywanych najczęściej w przypadku seryjnych zabójstw, napaści seksualnych i podpaleń, w celu typowania cech nieznanego przestępcy w oparciu o analizę danych pochodzących z miejsca zbrodni, cech ofiary oraz wiedzę na temat podobnych, wcześniej popełnionych przestępstw. W ostatnich latach profilowanie stało częścią świadomości publicznej, głównie za sprawą mediów, które wykorzystując sensacyjny charakter przestępstw, wykreowały wizerunek profilerów jako ekspertów, którzy z niemal stuprocentową skutecznością rozwiązują najbardziej zawile zagadki kryminalne. Rzeczywistość profilowania znacznie odbiega od tego wizerunku i jak pokazują badania, technika ta jest niedoskonała, z metodologicznego, jak i praktycznego punktu widzenia. Niemniej jednak, choć profilowanie wydaje się kontrowersyjne i problematyczne, jest stosowane na całym świecie, głównie jako technika wspierająca śledztwo. Celem profilu kryminalnego, w tym rozumieniu, jest dostarczenie śledczym takich informacji na temat sprawcy, które pomogą w ustaleniu jego tożsamości i zatrzymaniu go. Sam profil nie ma właściwości identyfikacji indywidualnej – bardziej opisuje pewien typ osób, które mogłyby dopuścić się popełnienia danego czynu. W związku z powyższym, oraz ze względu na swój niepewny status naukowy, profilowanie kryminalne rzadko wykorzystywane jest na potrzeby rozpraw sądowych.

Rozprawa doktorska składa się z dziewięciu rozdziałów. Pierwszy z nich zawiera analizę pojęcia profilowania kryminalnego, ukazuje ewolucję i jego kształtowanie oraz przegląd poglądów na temat profilowania psychologicznego, kryminalistycznego i kryminalnego, funkcje i cele, które współcześnie pełnią profile kryminalne. Kolejne pięć rozdziałów obejmuje przedstawienie różnych modeli profilowania kryminalnego stosowanych w Stanach Zjednoczonych, w Kanadzie, w Wielkiej Brytanii oraz w Polsce. W rozdziałach tych zostały zawarte także analizy wybranych profili kryminalnych sprawców przestępstw oraz ocenę efektywności tych profili. Zatem, drugi i trzeci rozdział podejmuje tematykę modelu profilowania kryminalnego stosowanego przez FBI. Czwarty rozdział omawia zagadnienia odnoszące się do psychologii śledczej promowanej przez prof. Davida Cantera w Wielkiej Brytanii. W kolejnym rozdziale znajdują się rozważania nad behawioralną analizą śladów jako modelem profilowania kryminalnego zaproponowanego przez Brenta Turvey'a na gruncie Stanów Zjednoczonych. Szósty rozdział podejmuje problem profilowania psychologicznego nieznanymi sprawcami przestępstw, których profile są tworzone w Instytucie Ekspertyz Sądowych im. Sehna w Krakowie. Rozdział siódmy obejmuje rozważania dotyczące profilowania geograficznego stosowanego przez kanadyjską policję w Vancouver. Kolejne dwa rozdziały stanowią próbę określenia statusu prawnego profili kryminalnych oraz zawierają analizę komparatystyczną w zakresie dopuszczalności dowodów z profilowania kryminalnego do procesów karnych w anglosaskim i polskim systemie prawa. Całość rozważań zostanie zakończona podsumowaniem rezultatów przeprowadzonych analiz i wyciągnięciem końcowych wniosków badawczych.

Katele Janowska-Guboty
WROCŁAW, 19.09.2016r.